

Contributions to the adaptation to Romanian of chants in the 3rd volume of the Antologhia by Nectarie Frimu

Zamfira-Irina Dănilă

dzamfira@yahoo.com

Abstract. Nectarie Frimu, the bishop of Tripoleos (†1856), born in Moldavia, is known in specialised literature as the translator and composer of Romanian psaltic music. His creation, which is of great importance, is contained in the two musical collections he published, Anthology of church chants, 3rd volume (Neamț, 1840) and a Book of church chants (Iași, 1846). They were sung and appreciated especially in the second half of the 19th century, when they were circulated both in printed form and in manuscript. The present study aims at revealing a part of the means used in the process of "adaptation to Romanian" used by Nectarie Frimu in his translations in the 3rd volume of the Anthology containing chants performed during the Holy Liturgy. The main musical sources of his translations into Romanian are the pieces by the great post Byzantine composers Daniil Protopsaltis, Petros Lampadarios, Petros Vyzantios as well as the interpretations of the reformers Chourmouzios Chartofilax and Gregorios Protopsaltis. In terms of melody contour, the composer observes the patterns of the Greek musical model by faithfully absorbing the specific formulae, of the main musical cadences and of the modulations of the musical text. In terms of the relation between text and melody, psaltic melodies are adapted or sometimes even masterfully recreated according to the prosodic characteristics specific of Romanian, which offers the musical discourse fluency. By his musical work for liturgy of great artistic value, where the characteristics of traditional psaltic music can be recognised, Nectarie Frimu can be considered a classic of Chrisantean music in Romania. He can be safely placed along with the other great founders: Macarie the Hieromonk, Anton Pann, Ghelasie the Bessarabian and Dimitrie Suceveanu; in terms of compositional style, he can be placed next to the main founder of Romanian psalm chanting, Macarie the Hieromonk.

Περίληψη. Ο Nectarie Frimu, επίσκοπος Τριπόλεως (+1856), γεννημένος στην Μολδαβία, είναι γνωστός στην εξειδικευμένη φιλολογία, ως μεταφραστής και συνθέτης Ρουμάνικης Ψαλτικής Μουσικής. Οι δημιουργίες του, οι οποίες είναι εξαιρετικής σπουδαιότητας, περιέχονται στην Ανθολογία Εκκλησιαστικών Ύμνων που εξέδωσε, με Χερουβικά, Τρισάγιους Ύμνους και Κοινωνικά, (όπως αναγράφεται στον τίτλο του βιβλίου), μεταφρασμένες από το Ελληνικό πρωτότυπο κείμενο και προσαρμοσμένες στην φύση της Ρουμάνικης γλώσσας. Ψάλλονταν και εκτιμούνταν ιδιαιτέρως, ειδικά στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα. Στις αρχές του 20ου αιώνα το όνομα αυτού του συνθέτη σταδιακά ξεχάστηκε. Η παρούσα μελέτη σκοπό έχει να αποκαλύψει ένα μέρος από τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν στην «διαδικασία προσαρμογής στην Ρουμανική» από τον Nectarie Frimu, στις μεταφράσεις του στον 3ο τόμο της Ανθολογίας, που περιέχει ύμνους που ακούγονται στην Θεία Λειτουργία. Οι κύριες μουσικές του πηγές για τις μεταφράσεις στην Ρουμανική είναι τα έργα των μεγάλων μεταβυζαντινών μελουργών, Δανιήλ Πρωτοψάλτου, Πέτρου Λαμπαδαρίου, Πέτρου Βυζαντίου, καθώς επίσης και εξηγήσεις των μεταρρυθμιστών Χουρμουζίου του Χαρτοφύλακος, και Γρηγορίου Πρωτοψάλτου. Ως προς το περίγραμμα της μελωδίας, ο μελουργός διατηρεί τις θέσεις του Ελληνικού μοντέλου, και όσον αφορά δε την σχέση μέλους και παραλλαγής, τα ψαλτικά μέρη προσαρμόζονται ή ακόμη αναγεννώνται περίτεχνα σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της Ρουμανικής γλώσσας, πράγμα που προσφέρει άνεση στην εκφορά των μουσικών φράσεων. Με αυτό το μουσικό έργο, όπου τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής ψαλτικής μουσικής είναι εύκολα αναγνωρίσιμα, ο Nectarie Frimu, μπορεί να θεωρηθεί ως ένας κλασικός της Ψαλτικής στην Ρουμανία. Μπορεί με ασφάλεια να συμπεριληφθεί ανάμεσα στους άλλους μεγάλους θεμελιωτές της, Μακάριο Ιερομόναχο, Anton Pann, Ghelasie Bessarabian και Dimitrie Suceveanu. Ως προς το συνθετικό ύφος, μπορεί να τοποθετηθεί πλάι στον θεμελιωτή της Ρουμάνικης Ψαλτικής Τέχνης, Μακάριο Ιερομόναχο.

Zamfira-Irina Dănilă. Born in 1970 in Iasi, Romania. PhD in Music in 2011 at "George Enescu" University of Arts – Iași, with a thesis on *The Valorization of the Byzantine and Psaltic Source in the Creation of Composers From Moldavia*. MA in music at "George Enescu" University of Iași, *Twentieth Century Musical Thought – Synthesis and Perspectives* (2003-2004); BA at "George Enescu" University of Arts Iași, *Faculty of Composition, Musicology, Musical Pedagogy and Theatre* (1997-2002); MA in Physics at "Al. I. Cuza" University Iași; (1994-1995); BA at "Al. I. Cuza" University of Iași, *Faculty of Physics* (1989-1994). She has earned fellowships from New Europe College and Music Institute for Doctoral Advanced Studies in Bucharest (2012-2013). Byzantinologist, musicologist, lecturer at the Faculty of Music Performance, Composition, Theoretical Musical Studies of "G. Enescu" University of Arts, Department of Theoretical Musical Studies for the disciplines: *Theory of Byzantine Music, Byzantine Paleography, Folk music, Ethnomusicology* (BA level). Participation in national and international symposia. Over 25 studies and articles in the domain of musicology and musical byzantinology published in professional journals. Published books: *The Catalogue of Sacred Music Manuscripts of Moldova (XI-XX centuries)*, Iasi, Artes, 2010 (in collaboration), *The Folklorist and Byzantinologist Priest PhD Florin Buce-scu - 75 years*, Iasi, Artes, 2011 (coordinator). Editor of the *Journal of Byzantine Arts*, "Byzantion romanicon" (since 2007) and "Artes" (since 2013). Conductor of the psaltic choir "Floralia" of GEUA (since 2008).